

חֲמִיּוֹ וְחַמּוּתוֹ

יְדוּעַ מֵאֲרוֹל, שְׁחִיב אָדָם בְּכַבּוּד חֲמִיּוֹ וְחַמּוּתוֹ (ו"ד סימן ר"מ סעיף כ"ד). וְהֵנָּה כָּל אָדָם
זֶהִיר בְּזוּה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִשְׁתַּדְּלִין אוֹתוֹ בְּדַבְרִים, כְּמוֹ שְׁעוֹשֶׂה עִם אָמוּ. אֲבָל עֵקֶר
הַכְּבוֹד הוּא לְכַבְּדֵם בְּמוֹתֵם לְמַעַבְד לְהוֹ נַחַת רוּחַ כְּאִשֶׁר עוֹשֶׂה עִם אָבִיו וְאָמוּ. וּבִפְרָט
אִם אֵין לָהֶם בְּנִים, מִי יְחוּס עֲלֵיהֶם חוּץ מִמֶּנּוּ? וְרֵאווִי לְחוּס עֲלֵיהֶם לְכַבְּדֵם בְּיֹתֵר
בְּחַיִּיהֶם וּבְמוֹתֵם, וּבְזוּה יִתְנַחְמוּ עַל שְׂאִין לָהֶם בְּנִים, וְיִתְנוּ הוֹדָאָה עַל חֻלְקָם.
וּכְשֶׁהַחַתָּנִים טוֹבִים אִזּוּ הַבְּנוֹת עֲדִיפָא לְהוֹ מִבְּנֵי. וְיֵשׁ צַד לֹמֵר שְׂגֻדוֹל חַיִּיב הַכְּבוֹד
שְׁחִיב לְחֲמִיּוֹ וְחַמּוּתוֹ, שְׁעַל יָדָם הוּא נְצוּל מִן הַחֲטָא, וְזוֹכֶה לְהַבְּנוֹת. וְכַמָּה מַעֲלוֹת
טוֹבוֹת לְאִישׁ וְאִשָּׁה שְׂזוּכֵי, וְכַמָּה יְגִיעוֹת וְכַמָּה טְרָחוֹת טְרָחוֹ חֲמִיּוֹ וְחַמּוּתוֹ עַד שְׂגֻדְלוֹ
אֵת הַבַּת וְעַד שֶׁהִשְׂאִו אוֹתָהּ לוֹ, הִיָּה קִשָּׁה עֲלֵיהֶם כְּבָרוֹל. וּבַמָּה יִשְׁלָמוּ? חַיִּיבָא רְמִיא
עַל הַחַתָּן שְׁלֵא לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה וְלְהִיּוֹת לָהֶם כְּבֵן.

וּבְיֹתֵר צָרִיךְ לְזוּרוֹ אֵת הָאִשָּׁה שֶׁתְּהֵא זְהִירָה וְזִרְיָה בְּכַבּוּד חֲמִיָּה וְחַמּוּתָהּ. שֶׁהִרִי אָמְרוּ:
כִּבְד אֵת אָבִיךָ וְסִמְיָךְ יָהּ לֹא תִנְאַף. מַה עֲנִין זֶה אֲצֵל זֶה? לְלַמְּדֵךְ שְׂאָם נִשְׂא
אָדָם אִשָּׁה וְאִינָה מְכַבְּדַת אָבִיו וְאָמוּ בְּעַת זְקֻנָתוֹ, הִרִי הוּא כְּאִלוֹ נוֹאֵף כָּל יָמָיו. לְכַד
נֹאֵמֵר "כִּבְד" וְ"לֹא תִנְאַף". וְכַמָּה יְגִיעוֹת אָדָם יִגַּע וְכַמָּה סוֹבֵל צַעַר גְּדוֹל בְּנָיו עַד
שֶׁמִּגִּיעִים לְפָרֵק הַנְּשׂוּאִין, וּמְקוּיִם לְטוֹבָה לְהִשְׂאָם, וְלִמְצִיא מְרַגּוּעַ לְנַפְשָׁם. וְאַחַר כֵּךְ
כִּלָּה קָמָה בְּחַמּוּתָהּ, וּמִתְרַבֶּה הַמַּחְלָקַת וְהַקְּטָטָה בְּבֵית, וְעוֹשֶׂה שִׁגְם הַבֵּן יַעֲשֶׂה מַחְלָקַת
וְקִטְטָה עִם אָבִיו וְאָמוּ. כִּי דָרָךְ גָּבֵר לְהִיּוֹת כְּרוּךְ אַחַר אִשְׁתּוֹ "וְדַלְף טֵרֵד מִדִּינֵי אִשָּׁה"
(מְשַׁלִּי י"ט, י"ג). וְסוּף שֶׁיִּפְרְדוּ הַבְּנִים מֵעַל שְׁלַחַן אֲבִיהֶם, וְגַם אַחִים יִתְפָּרְדוּ בְּעַבּוֹר רַעַת
קִטְטָה וּמַחְלָקַת הַנְּשִׂים, וְנִמְצָא שְׂאָב וְאָם מִתְקִים בָּהֶם "קוּה לְשִׁלוּם וְאֵין טוֹב וְלַעַת
מִרְפָּא וְהֵנָּה בְּעַתָּה" (רִמְבַּם ח' ט"ו). וְהָאִשָּׁה הִיא תִּשְׂא אֵת עוֹזְנָה וְאֵת עוֹזֵן בְּעֵלָהּ, וְרַעָה
תְּבוֹא עֲלֵיהָ, וּמְרָה תִּהְיֶה לָהּ בְּאַחַרְזוּנָה כְּאִשֶׁר עֲשִׂתָהּ, כֵּן יַעֲשׂוּ לָהּ כְּלוֹתֶיהָ. מְלַבֵּד
עֲנִשָּׁה הַשְּׂמוּר לָהּ לְעוֹלָם הַבָּא.

וְאִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל, שֶׁתְּכַבֵּד אֵת חֲמִיָּה וְאֵת חַמּוּתָהּ יֹתֵר וְיֹתֵר מִבְּעֵלָהּ כְּמִלְךָ
וּמִלְכָּה. וְכָל מְגַמְתָּה תִּהְיֶה לְהַשִּׁיג וְלַדַּעַת אֵת רְצוֹנָם וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנָם כְּרְצוֹנָם.
וְלֹא תַעֲשֶׂה שׁוּם דְּבָר קָטָן וְגְדוֹל בְּלֵתֵי רְשׁוּתָם. וְלֹא מִבְּעֵיא כְּשֶׁהֵבֵן סְמוּךְ עַל שְׁלַחַן

אָביו, מִפְתּוֹ יֹאכַל, שֶׁהִיא חֵיבֵת בְּכבוֹדָם, אֲלֵא אֶפְלוּ אִם הֵבֵן הַבֵּן מִפְּרִיָּס אָביו וְאִמּוֹ.
לֹא מִפְּנֵי זֶה יִקַּל בְּכבוֹדָם חֵס וְשָׁלוֹם. וְאִף אִם יִכְבַּד עֲלֶיהָ, כִּי הִבְנִים, זְכוֹת אָבוֹתָם
מִסִּיעָתָם וְצַדִּיקָתָם עוֹמְדֵת לְעַד. וְיִדְוֹעַ מֵאֲרוֹ"ל, שֵׁשׁ מֵאֲכִיל אֶת אָביו וְאִמּוֹ פְּטוּמוֹת
וְיִוְרֵשׁ גִּיהֶנֶם וְיֵשׁ מִטְחִינָן בְּרַחֲמֵים וְיִוְרֵשׁ גַּן עֵדֶן (קְדוּשַׁת ל"א). וְהִפְלֵ תְלוּי בְּנֵעַם שִׁיחַ
וְהִנְהֵגַת כְּבוֹד בָּהֶם.

וְאֶפְלוּ אִם חֲמִיָּה וְחֲמוּתָהּ הֵם טְרַחְנִים וּמְדוּתֵיהֶם קָשִׁים כְּמִנְהַג הַרְבֵּה זְקֵנִים. וְאִישׁ
וְאִשָּׁה שֶׁהֵם דְּעַתָּנִים וְיִרְאֵת ה' עַל פְּנֵיהֶם, עַל יִסְבְּלוּ וְלֹא יִבְלוּ וְלֹא יִתְרִיסוּ
כְּנִגְדָם חֵס וְשָׁלוֹם. וְיִגְוְרוּ לָהֶם מִיּוֹם הַדִּין. כִּי הָאֱלֹקִים יָבִיא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל דְּבוּר רָע
וְעַל כָּל מִין זְלוּל. וְהַמְּכַבֵּד יִכְבַּד וְשִׁכְרוּ יִהְיֶה כְּפוּל וּמְכַפֵּל לְפָנָיו צַעֲרָא אֲגָרָא. וְהַמְצוּהָ
הַזֹּאת מְטַלֵּת עַל הַבְּעַל, לְהַדְרִיךְ אֶת אִשְׁתּוֹ וּלְצוּת עֲלֶיהָ בְּכָל תַּקְוָה, שֶׁתִּסְבֵּל וְתִזְהַר
מֵאֵד מֵאֵד בְּכבוֹד אָביו וְאִמּוֹ. וְאִם רוֹאֶה שֶׁהִיא מְקַלֵּת בְּכבוֹדָם אֶפְלוּ אִם נִרְאֶה לוֹ שֶׁהִדִּין
עִמָּה, אִף עַל פִּי כֵן יִגְעַר בָּהּ וְיִשְׁתַּיְקֶנָה בְּנוֹיָפָה, כְּדִי לְהַפִּיס דַּעַת אָביו וְאִמּוֹ, וּבִסְתֵר
יִפְיִסְנָה בְּדַבְרֵים טוֹבִים מִשׁוּם שְׁלוֹם הַבַּיִת. אֲבָל יִדְוֹעַ ד' בִּישִׁישִׁים חֲכָמָה" (אִיּוֹב י"ב).
וְלְעוֹלָם מִן הַזְּקֵנִים צָרִיךְ שִׁבּוּא הַשְּׂכִילוֹ. לְכֵן אִם אֵרַע שֶׁאִשְׁתׁ הֵבֵן הִיא אִשָּׁה רָעָה
קָשָׁת רִוּחַ, חִיבָא רַמְיָא עַל הַזְּקֵנִים לְסַבֵּל עֲלֶיהָ וּלְנַהֲלָהּ בְּנַחַת בְּנֵעַם שִׁיחַ. וְלֹא יִכְבִּידוּ
עֲלֶיהָ. וְאִם עוֹשֶׂה דְּבָרִים שְׂלֵא כְּהַגֵּן, יִיִסְרוּהָ בֵּינָם לְבִינָה בְּסֵתֵר, וְלֹא יִגְלוּ אֶת
נִבְלֹתָהּ לְבָרִיּוֹת. רַק יִשְׁבַּחוּהָ וְיַחֲשִׁיבוּהָ בְּפָנֵי הַבְּרִיּוֹת. וְכָל שָׂכֵן שְׂלֵא יִגְלוּ וְלֹא יַעֲשׂוּ
קִטְטָה עִם אָבִיהָ וְאִמָּהּ. וְכָל שָׂכֵן וְקָל וְחָמֵר, שִׁישְׁמְרוּ אֶת נַפְשָׁם שְׂלֵא יִגְלוּ נִבְלָתָהּ
לְבַעֲלָהּ, שְׂמָא יִכְנַס טִינָא בְּלִבּוֹ וְיִבּוּא לְשִׁנְאָתָהּ.

וְאוֹיֵ לָהֶם לֹאֵב וְאִם אִם יִהְיוּ גוֹרְמִים כֶּךָ. שֶׁהָרִי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּכְתַּב בְּקִדְשָׁה צוּה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַחְקוֹ עַל הַמַּיִם, בְּשִׁבְיֵל לְשִׁים שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ (שִׁבְת
קטו) וְיִוְרֵת טוֹב שִׁיִּסְבְּלוּ אֵב וְאִם אֶלֶף רְעוּת וְלֹא יִשִּׁימוּ מַחְלָקַת בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וְלְכֵן
צָרִיכִים דַּעַת גְּדוּל אֵב וְאִם לְנִהַג בְּהִנְהֵגָה טוֹבָה עִם הַבְּנִים וְהַכְּלוֹת, כְּדִי שִׁיִּהְיֶה זְוִיגָן
עוֹלָה יָפָה בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר. וְאֶפְלוּ אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אִיזָה כְּרִכּוּרִי וְעָרְעוּרִי דְּבָרִים,
יִשְׁמְרוּ לָהֶם מֵאֵד שְׂלֵא יִדְעוּ דְּבִרְיָהֶם הַחוּצָה אֶל הָעֵין. כִּי זֶה אוֹלֵת וּכְלָמָה לְשׁוֹנֵי
הַצְּדִידִין וְגוֹרְמִין לְשׁוֹן הָרַע וְשֵׁם רַע לְנַפְשָׁם. וּבְכָר מְלֵתִי אֲמוּרָה שְׂאֵם אִינָם יְכוּלִים
לְעַצֵּר בְּרוּחָם לְהִוִּית בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר, הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר שְׂלֵא יִשְׁבוּ יַחְדָּיו, וְהַפְּרוּד הַנָּאָה
לָהֶם, זֶה הִיא חִיָּהֶם.